

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Slučajevi iz crkvenoga prava.

Dr. D. Hren.

1. **Oproštenje.** a)Svećenik D. pita, je li doista sv. Stolica podijelila potpuni oprost onima, koji izmole krunicu pred presv. Otajstvom, i kako se imade taj oprost tumačiti. Može li čovjek zadobiti ovaj oprost i onda, ako je već dobio isti dan potpuni oprost? — Može li ga i drugima namijeniti? — Mora li čovjek klečati, hoće li postići ovaj oprost?

Odgovor:

Prije svega želim naglasiti, da je zgodnije riječ »indulgentiae« prevoditi s riječju o p r o š t e n j e, nego li s imenicom o p r o s t. Tako čine naši kanoniste, a takav je prevod usvojila i diecezanska sinoda nadbiskupije zagrebačke. Oprost znači dispencaciju, a indulgentiae neka se prevode s imenicom o p r o š t e n j e.

Na stavljena pitanja odgovaram, da je sv. Otac doista podijelio svojim breveom od 4. rujna 1297. potpuno oproštenje kršćanima katolicima, koji izmole trećinu Gospine krunice (t. j. pet desetica) u bilo kojoj crkvi, gdje se čuva presv. Sakrament. Za postignuće oproštenja nužno je, da se Presveto u crkvi nalazi, a sasma je svejednako, da li je izloženo na oltaru, ili zatvoreno u svetohraništu. Sv. se ispovijed i Pričest traži jednako kao i za postignuće drugih potpunih oproštenja, no posebna molitva na nakanu sv. Oca se ne traži. Vrlo je važno i to, da vjernik uz ovo potpuno oproštenje dobiva ujedno i ona nepotpuna oproštenja, koja su aplicirana njegovoj krunici kao na pr. križarsko, dominikansko i t. d.

Pitanje, može li čovjek dobiti ovo oproštenje i onda, ako je već dobio potpuno oproštenje u isti dan, kao da pretpostavlja, da se potpuno oproštenje ne bi moglo uopće dobiti više put nego li samo jedamput u danu. Jedamput samo u danu može čovjek zadobiti potpuno oproštenje, ako određeno jedno djelo i višeput u tom danu obavi, na pr., ako čovjek uz obične uvjete i nekoliko puta u jednom danu izmoli pred slikom Propetoga molitvu »Ego, o bone et dulcissime Jesu«. No iz raznih naslova, t. j. po raznim propisanim djelima i ako je to za koje oproštenje izrično

određeno, može čovjek i višeput dnevno zadobiti potpuno oprostjenje, ako je tako izrično ustanovljeno. Tako se na pr. može zadobiti potpuno oprostjenje višeput u danu na 2. kolovoza i na Dušni dan za jednaka propisana djela, dok se inače može postići potpuno oprostjenje u jednom te istom danu radi molitve »En ego«, izmolivši Gospinu kronicu u crkvi pred Presvetim i t. d. O svemu nam tome jasno govori can. 928. u §. 1.: »Indulgentia plenaria, nisi aliud expresse cautum sit, semel tantum in die acquiri potest, etsi idem opus praescriptum pluries ponatur. Za različna dakle propisana djela ili za jednaka djela, ako je to izrično ustanovljeno, može se zadobiti i višeput u danu potpuno oprostjenje.

Treće je pitanje, može li se ovo novo oprostjenje i drugima namijeniti, preširoko. Može se namijeniti vjernim mrtvima, jer je izdano po sv. Ocu, dok se živima i onako nijedno oprostjenje namijeniti ne može, jer tako određuje can. 930.: Nemo indulgentias aquirens potest eas aliis in vita degentibus applicare; animabus autem in purgatorio detentis indulgentiae omnes a Romano Pontifice concessae, nisi aliud constet, applicabiles sunt.

Na zadnje pitanje odgovor je negativan. Ako čovjek želi postići ovo oprostjenje ne mora moliti kronicu klečeći, jer klečanje nije u tom slučaju uopće propisano kao uvjet. Jedini je propisani uvjet, uz sv. ispovijed i Pričest prema canonu 931., da se Gospina krunica izmoli u crkvi, u kojoj se nalazi presv. Otajstvo. Klečanje nije uvjetom za postignuće bilo kojeg ili kakvog oprostjenja, osim ako se ono izrično među uvjetima spominje ili se, to iz samoga molitvenog obrasca razabire. Tako molitvom »Obsecro Te, dulcissime Domine...« dobivamo oprostjenje svih manjkavosti i pogriješaka, kod služenja sv. Mise iz slabosti ljudske počinjenih. No za postignuće ovoga oprostjenja izrično se spominje kao uvjet, da svećenik molitvu izmoli klečeći: »Orationem sequentem recitanti fletis genibus, nisi impediatur, conceditur...« (Pius PP. X. 29. Aug. 1912.) Molitva pred slikom Propetoga »En ego, o bone et dulcissime Jesu«, ne spominje kao uvjet potpunog oprostjenja klečanje, no taj se uvjet sam po sebi razabire iz sadržaja (ante conspectum tuum »genibus me provolvō). Prema izloženoj dakle načelu, osvjetlenome na ova dva primjera, moramo prosuđivati, da li se za postignuće kojega oprostjenja traži dotičnu molitvu obaviti klečeći ili ne.

b) Isti svećenik pita: Je li istina, da vjernici moleći ili kod nas po običaju pjevajući litanije lauretanske ne dobivaju oprostjenje, ako poslije svakoga četvrtog verza odgovaraju »moli za nas«.

Odgovor:

Za postignuće bilo kojeg oprostjenja traži se, da se propisane molitve točno obave bez ikakvoga dodatka, ispuštanja ili umetka.

Can. 934. u §. 2. tako određuje: ... sed indulgentiae penitus cessant ob quamlibet additionem, detractationem vel interpolationem. U tom je smislu i napose stavljen upit na Sv. Paenitentiariju i odgovor se pokriva s navedenim kanonom. Prema tome vjernici koji pjevaju litanije lauretanske tako, da iz svakoga četvrtog zaziva odgovaraju »moli za nas«, ne postizavaju oprostjenje uz litanije vezano.

Kako je u našim krajevima običaj, da se litanije pjevaju baš tako, da se »moli za nas« umeće iza svakoga četvrtog zaziva, to je za praksu vrlo važno, da dušobrižnici uvode litanije, kojima je skladatelj stavio odgovor poslije svakoga verza.

2. Slučaj simonije: U župi S. je patron općina i župnika bira općinsko vijeće između trojice od ordinarija mjesta predloženih. Općinsko je vijeće međutim zavlačilo s izborom i tražilo ordinarija, da postavi onamo jednoga između triju kandidata za upravitelja župe, pa će vidjeti, je li im taj svećenik odgovara, i onda će njega sigurno birati za župnika. Međutim, kad im je ordinarijat htio zadovoljiti želji, općinski vijećnici zatraže od kandidata, koji bi imao postati upraviteljem župe do izminuća roka, u kojem su morali birati i predložiti kandidata, neka se on odreče lukna i to im pismeno zajamči, da ne će lukno utjerivati.

Navedeni je slučaj simonija iuris divini. Beneficium ecclesiasticum je naime res temporalis, quae sine spirituali nullo modo existere potest. Svi su uvjeti za simonistički ugovor ovdje: U općinskom vijeću postoji studiosa voluntas vendendi rem spiritualem pro pretio temporali. Pretium temporale je u tom, da se riješe obveze podavanja lukna. Ti nama otpuštaš lukno, a mi ćemo te birati za župnika, drugačije ne ćemo.

Prema can. 2392. općinski vijećnici: 1. Incurrunt in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam; 2. ipso facto privati in perpetuum manent iure eligendi, praesentandi . . .

Ne smeta, što u navedenom slučaju upravitelj župe nije pristao na taj simonistički ugovor, jer je simonija počinjena od općinskog vijeća sama po sebi dovršena, licet ad effectum non deducta (can. 728.). Nije dakle potrebno, da bi upravitelj župe pristao na njihov zahtjev, jer nije potrebna i privola na simonistički ugovor s druge strane. Da je i on pristao na simonistički ugovor, jer prema can. 729. ne bi njegov izbor ni imenovanje i onako bilo valjano, morao bi po odredbi 1. točke ovoga kanona beneficij odmah napustiti, a prema 2. točki istoga kanona morao bi primljene već dohodke povratiti.

Ženidbeni slučaj. Kapelan A. pripovijeda, da je k njemu došla katolikinja Ljubica, koja se godine 1920. vjenčala u pravoslavnoj crkvi u Zagrebu sa zagrepčaninom pravoslavne vjere, koji je i rođen i uzgojen pravoslavac. Ona je pripadnica zagrebačke nadbi-

skupije. Kako je njezin muž počinio preljub, zatražila je ona kod pravoslavne duhovne oblasti rastavu braka, i dobila je. Sad bi se ona htjela vjenčati u katoličkoj crkvi s jednim katolikom. Kapelan A. misli, da ona može valjano sklopiti čisto katoličku ženidbu, jer joj je brak (poslije 19. V. 1918.) u nekatoličkoj crkvi sklopljen, nevaljan, no prije mora dobiti riješenje od izopćenja, što će sv. Stolica jamačno i dati.

A. je pogriješio i obzirom na cenzuru i u pogledu braka.

Can. 1063. u § 1. najstrože zabranjuje katoličkoj stranci, da ženidbenu privolu izrekne pred službenikom raskolničke crkve ili krivovjerne sljedbe. Katolička stranka, koja je to počinila, košto je u ovom slučaju katolikinja Ljubica sklopila brak pred pravoslavnim svećenikom, pada u izopćenje, ali ne Sv. Stolici, nego ordinariju pridržano. Jasna je u tom odredba can. 2319. § 1.: »Subsunt excommunicatoni latae sententiae Ordinatio reservatae: 1°. Qui matrimonium ineunt coram ministro acatholico contra praescriptum can. 1063. § 1.

Kapelan A. krivo misli, da je brak ove stranke nevaljan. Istina je, da su s danom 19. V. 1918. stupili na snagu propisi Zakonika, prema kojima je Ljubica sklopila nevaljani brak. Poslije Zakonika naime ne vrijede više posebne odredbe Sv. Stolice za mješovite ženidbe, izdane najprije za Njemačko Carstvo, a kasnije (Congr. Sacram. d. d. 18. iun. 1909.) protegnute na područje Ugarske, Hrvatske i Slavonije. Njezin je dakle brak u času sklapanja, i dalje bio nevaljan. U tom smislu postoji autentična izjava Sv. Stolice. Riješenjem naime Congr. S. Off. d. d. 13. incl. 1921. izjavljeno je, da su i na području Ugarske, Hrvatske i Slavonije stranke u mješovitoj ženidbi za valjanost braka vezane na bitnu formu propisanu Zakonikom. No isto ovo rješenje sve one mješovite ženidbe, koje su poradi neobdržavanja propisane bitne forme, nevaljane, a sklopljene su do proglašenja ovog rješenja, u k r e p l j u j e u k o r j e n u za područje zagrebačke crkvene pokrajine, ako su obje stranke po rođenju pripadnice Ugarske, Hrvatske i Slavonije, i ako nekatolička stranka nije nikada pripadala katoličkoj Crkvi. (Gornje rješenje Congr. S. Off. proglašeno je u našoj nadbiskupiji dne 18. VIII. 1921.)

Premā tome je i brak upitne stranke ukrepljen u korjenu, valjan i nerazrješiv, pa Ljubica ne može za života svoga pravoslavnog muža sklopiti novi valjani brak.

Župnik i seminarci. Župnik M. pita, koje on dužnosti imade prema seminarcima, koji borave o praznicima u njegovoj župi.

Dužnosti župnika prema svojim seminarcima određuju i propisuju can. 1370. i can. 972. § 2. Quoties alumni ob quamlibet causam extra Seminarium morentur servetur praescriptum canonis

972. § 2. Taj pak kanon propisuje: Qui ad ordines adspirant et extra Seminarium legitime morantur, commendentur pio et idoneo sacerdoti, qui eis invigilet eosque ad pietatem informet.

Can. 972. određuje u svom § 1., da se kandidati svećeničkog staleža uzgajaju u sjemeništima. Ako bi takav kandidat boravio poradi študija ili iz bilo kojeg razloga izvan sjemeništa, Zakonik određuje u istom kanonu u § 2., da se za takova kandidata brine idoneus et pius sacerdos. Na obdržavanje ovoga kanona 972. § 2. upućuje Zakonik za svaki slučaj i zgodu, kada pitomac sjemeništa boravi izvan svojega zavoda, ma iz kojega bilo razloga. Prema tome o praznicima, kad borave seminarci izvan zavoda, imade po odredbi navedenih kanona u prvom redu njihov župnik biti onaj idoneus et pius sacerdos, qui eis invigilet eosque ad pietatem informet. U ovo je nekoliko riječi zbito, ali ipak jasno Crkva odredila dužnosti župnika prema seminarcima, koji borave o praznicima u njegovoj župi. Župnik je zato po crkvenom zakonu dužan brinuti se o praznicima za svoje seminarce. Riječju invigilet odredila je Crkva župniku, da bude svojim seminarcima zamjenik rektora i nadstojnika sjemeništa, a odredbom eos ad pietatem informet stavila mu je u dužnost, da im bude duhovnikom. I jer je to odredba Zakonika u kanonima jasno izložena, jasno je i to, da su ti propisi župnikove prave dužnosti.

U praksi će se župnik redovno najviše morati starati oko duhovnih dužnosti svojih seminaraca, jer ove zapravo seminarca u svojem cjelokupnom opsegu prate i na praznikovanje. Zato će u praksi biti župnik o praznicima svojim seminarcima u prvom redu zamjenik duhovnika. Njegov način života mora pokazivati, da je idoneus et pius. Seminarcima mora dati prigode za svakidanju sv. Misu i pričešćivanje, za tjednu sv. ispovijed. Mora se brinuti, da oni ove svoje dužnosti savjesno i s pobožnošću obavljaju. Treba da im pozajmi zgodnih knjiga za razmatranje i duhovno štivo. — Češće da im sam prozbori o kršćanskim dužnostima, krepostima i svećeničkom zvanju. Mora ih upozoriti na pogreške, kojih se moraju čuvati i s tim u savezu na posebno ispitivanje savjesti (examen particulare). Upozoriti ih mora i na posebne okolnosti, koje u župi vladaju, a mogu na njih utjecati. Kako je glavna dužnost duhovnikova, da seminarce individualno uzgaja, tako mora i župnik u tom smislu nastojati, da svoje seminarce češće pozove k sebi i sa svakim individualno radi oko njegova uzgoja barem u najnužnijim stvarima.

To su tek glavne točke raznih dužnosti, koje će valjan župnik prema crkvenom zakonu vršiti obzirom na svoje seminarce. To je dužnost. Župniku pak pio et idoneo razum će i srce diktirati mnogo toga, tako, da će biti seminarcima o praznicima pravi ravnatelj, prefekt i duhovnik.